

חכד ואמת

פרק ח' שי' שרה

א. "וַיַּקְרֵב הַעֲבֹד עִשְׂרֶה גָּמְלִים מַגְמָלִי אֲדֹנָיו וַיַּלְךְ... וַיַּקְרֵב וַיַּלְךְ..." כ"ד, י' אריכות לשון הפסוק צריכה ביאור רב: א. מה משמעו בזה שלקח את gamlim "מגמלי אדוני", וכי שיד להעלות על דעתנו שלקה גמלים אחרים? ב. יש לדקדק כפל הלשון "וילך" (כמו שהזכרנו דקדוק זה לעיל). ג. לשון זיקם' נראה מיותר, שהרי אם הילך בודאי שהוא גם, שככל הליכה כוללת עמה קימה מזו המצב הקודם, ולמה הוצרך הכתוב להזכיר זאת. ונראה לפреш, כי כדי היליכת אליעזר עבר אברהם הייתה כרוכה בכך וכמה נסائم שנעשו לו, החל בקפיקת הדרך וכלה במילוי שליחותו באופן מהיר ועל טبع. אולם היה ברור לאלייעזר כי כל הנסائم שיתרחשו אינם בזכות עצמו, כי אם בזכות אדונו אברהם אבינו ע"ה, אשר זכויותיו של הצעיר נתלו עמו בדרכ. עם זאת, הבין העבר בנסיבות הטמונה בהליכתו היא רק בתנאי שתהיה זו "הליכה של מצוה", בלי זה אין שום סיבה שייתלו עליה זכויות שיגרמו לניסים. והנה היהות והליכתו הפשטotta איננה חשובה דווקא כ"שליחות מצוה", שהרי עצם חובת העבדות מחייבת אותו למלא את כל השליחויות עבור אברהם אבינו, באופן שעדיין אין בה סיבה להגדירה כהילכת מצוה הגדרת עמה זכויות. אי כך, היה על אליו לחשוף דרך כל שהיא, שעל ידה יוכל להגדיר את משמעות היציאה בדרך במעשה גдол שאבן ראי להתלוות לה זכויות. לשם כך היליכת לצאת לדרך האורכה בהליכה רגלית, ולא ברכיבה על גבי גמלים; שינוי זה שהוא מעלה ומעבר לחייבו כעבד, נוסף בדרכו משמעות של מעלה ומיצה. והפסוק מפרט היטב עד כמה השタル אליו לסייע לרבות זכויות תוך כדי שליחותו הגדולה: זיקח... מגמלי אדוני - לא לך את gamlim הפטוטים, כי אם את היקרים והחובים שבgamlim, אלה השיכים לאדונו בעצמו, דווקא אותך בחור לקחת כדי להראות את עושרו וחשובותו של אברהם. מצד שני, למרות שלוקח אותו גמלים נוחים ונעים למסע הדרכ, מכל מקום - וילך' - לא רכב עליהם, אלא הולך הוא ברגליו כדי להעלות את שליחותו לדרגת מצוה. זכל טוב אדוני בידו - הוא זכות תורה ומעשים טובים של אברהם אבינו, שליוו אותו בדרכו לשומרו ולהגן עליו; או אז: זיקם וילך' "קימה" זו לדרך היהת באמת רבת משמעות, היא זו נשכה רוח של מצוה בתוך היליכת. ואכן, בסמוך ליקימה זו מתරחש מיד נס קפיקת הדרכ, כמו אמר: זילך אל ארים נהרים אל עיר נחר... לשון זיקם יובן גם על פי המבוואר בזוהר הקדוש (פרק ו' ל' קנה), שאף על פי שהיה אליו מבורן מבני כנען - שעלייהם נאמר (בפרק נח) "ארור כנען" - אולם מלחמת היוטו שליח נאמן, נאמר עליו "בא ברוך ה'" (כד, לא) מעתה יבואך לשון זיקם וילך', לומר ש"קם" ממצבו הטבעי, שהוא אדור ומקולל מעצם הווייתו, אך היליכת המצוה נשכה בו ברכה, והוא זו אשר השפעה עלי שפע ברכה. (בן איש חי - דרושים)

ב. "זהונערת מבטה מראה מאד... ואיש לא ידעה ותרד העינה ותملא כדה" כ"ד, טז וזה שאמר הכתוב "טובת מראה מאד" - שמצוודה לא הסתכל בה איש נכרי, אףלו בהבטה כלשהי, מאחר שבת מלכים ולא יצאה חוצה מימים ימייה. אף עכשו עומדת לה זכות צניעותה המופלגת, לכון זכתה כי גם עתה שיצאה לראשונה לשאוב מים, אין העוברים ושבים מביטים עלייה כלל. מhalbכים מהה ולא שמים עלייה עינם הרעה. זו היה ההגדורה "טובת מראה" - נקייה הייתה צדקת זו משום הסתכלות רעה. תוך כדי נקייתה וטהרתה עשתה את המצופה ממנה: צת מלא כדה ותעל' ולא היה יכול השטן ושום פגע רע אחר לעכב בעדיה...).

חכמת חיים

א. "כבוד האדם להודות על שנייה"

ב. "שנייה שצלהה, לא חרלה להיות שנייה"

ג. "יהה לדל עוזר, כי לא תרע מה ילד יומם והגנגל חוזר"